

OVERZICHT ACTUELE ONDERZOEKSPROJECTEN ACADEMISCHE WERKPLAATS TECHNOLOGICAL AND SOCIAL INNOVATION FOR MENTAL HEALTH GGzE en Tranzo, TSB, Tilburg university

Januari 2021

ONDERZOEKSPROJECTEN 'TRANSITIE IN MENTALE GEZONDHEIDSZORG'

1. Game based leeromgeving voor professionals ter verhoging van vaardigheden en kennis rondom Ehealth

Onderzoekers: dr. Joyce Bierbooms (postdoc),
prof. dr. Inge Bongers (supervisor)

Looptijd: 2017- (september)2021

EHealth is binnen de GGZ in opkomst! Voor sommige behandelaren is het al onderdeel van de dagelijkse routine, voor anderen is het nog grasduinen hoe eHealth waarde kan toevoegen aan de behandeling en het contact met de cliënt. Weer anderen zien die potentiële waarde wel, maar vinden het om uiteenlopende redenen lastig om ermee te beginnen of om het te blijven gebruiken. Kortom, binnen GGZ organisaties – en dat is binnen GGzE niet anders – zien we verschillen in de mate waarin professionals eHealth accepteren, adopteren en (blijven) gebruiken.

Een belangrijke factor voor de acceptatie en adoptie van eHealth is het zorgen voor voldoende kennis en vaardigheden van professionals en het bieden van mogelijkheden om deze 'eHealth skills' te vergroten. Een ander probleem dat getackeld moet worden is dat in het online contact vaak minder mogelijkheden lijken te zijn voor een empathische interactie met de cliënt.

Daar haken we met dit project op aan. We willen professionals de mogelijkheden bieden hun kennis en vaardigheden te vergroten door in een game-based leeromgeving, een 'digitale zandbak', te experimenteren, oefenen en 'spelen' met eHealth tools waarmee zij naar verwachting waarde kunnen toevoegen in het contact met de cliënt. Daarnaast gaan we op zoek naar nieuwe technologieën die de kwaliteit van de interactie met de cliënt vergroten. In de game-based leeromgeving zullen professionals de mogelijkheid krijgen om ook met dit soort nieuwe technologie te leren werken. Het belangrijkste kenmerk van dit ontwikkelproces is misschien wel dat we dit in co-design doen. Dit wil zeggen dat alle relevante stakeholders van begin af aan betrokken worden.

Gelieerd onderzoek

Onderzoek naar de mogelijkheden voor de inzet van biofeedback ter ondersteuning van de empathische interactie tussen hulpverlener en cliënt (promotieonderzoek).

Onderzoekers: Milou Feijt Msc. (promovenda), prof. dr. Wijnand IJsselsteijn (eerste promotor, TU/e),
prof. dr. ir. Yvonne de Kort (tweede promotor, TU/e), prof. dr. Joyce Westerink (derde promotor, Philips, TU/e)

Looptijd: 2017-2022

2. Peer-supported Open Dialogue: De transformatie naar een netwerkgericht en herstel- ondersteunend zorgaanbod

Onderzoekers: drs. Karin Lorenz (science practitioner, promovenda), prof. dr. Inge Bongers (promotor), dr. Joyce Bierbooms (co-promotor)

Looptijd: vanaf november 2017 (evaluatie pilot) en 2018-2022 (promotieonderzoek)

Zowel de politieke, maatschappelijke en zorginhoudelijke visie op wat goede GGZ is, is de afgelopen jaren veranderd. Steeds meer verantwoordelijkheid is gedecentraliseerd en tegelijkertijd vindt een transformatie plaats in de wijze waarop GGZ zorg wordt vormgegeven. Een van de ontwikkelingen die daar invulling aan geeft is de in Finland ontwikkelde Open Dialogue methodiek. Deze methodiek gaat uit van het principe 'nothing about me, without me' en de betrokkenheid van het gehele netwerk rondom een cliënt bij alles dat besproken wordt.

Vijf grote GGZ-instellingen zijn hiermee gestart. In het eerste jaar is de pilot POD bij vier instellingen gemonitord en geëvalueerd. De resultaten van de pilot gaven aanleiding tot verder onderzoek naar de mogelijkheden die er zijn om door middel van POD de beoogde transformatie in de GGZ handen en voeten te geven. Dit wordt gedaan in de vorm van een promotieonderzoek waarbij het doel is om te onderzoeken welke aanknopingspunten de transformatie van een specifiek zorgaanbod in de vorm van een innovatieve complexe sociale interventie als POD geeft voor de realisatie van de door velen gepropageerde transformatie van de Nederlandse GGZ.

Gekoppeld onderzoek

- **Onderzoek naar ervaringen van cliënten met POD bij het POD team**

Onderzoekers: Ciska Scholten (GGZ VS i.o.), drs. Karin Lorenz (supervisor)

Looptijd: januari 2020 – juni 2021

- **Onderzoek naar ervaringen van cliënten met POD bij Centrum Autisme (ambulant)**

Onderzoekers: drs. Marieke Kneepkens (GZ psycholoog i.o. tot klinisch psycholoog), dr. Joyce Bierbooms (supervisor), drs. Karin Lorenz (supervisor)

Looptijd: september 2019 - augustus 2022

3. Het creëren van flexibiliteit in zorgorganisaties op alle organisatorische niveaus

Onderzoekers: drs. Frank van Gool (science practitioner, promovendus), prof. dr. Inge Bongers (eerste promotor), prof. dr. Richard Janssen (tweede promotor), dr. Joyce Bierbooms (co-promotor)

Looptijd: 2014-2022

In dit promotie onderzoek wordt een bijdrage geleverd aan de kennis op het gebied van strategisch management en het creëren van flexibiliteit op alle organisatorische niveaus in zorgorganisaties en specifiek op team niveau.

Flexibiliteit is van groot belang in een dynamische omgeving maar is lastig te creëren, want mensen houden van hun comfort-zone, managers willen de controle houden en organisaties bewaken hun identiteit en consistentie. Hoe kunnen medewerkers, teams en organisaties zorgen voor duurzame flexibiliteit in een omgeving waar de veiligheid onder druk staat? Het onderzoek spitst zich toe op de flexmonitor; een methode waarmee teams hun eigen flexibiliteit kunnen monitoren.

In de laatste fase komt het perspectief van de bestuurder aan bod; wat kun je op organisatieniveau doen om de flexibiliteit van de organisatie te vergroten?

4. Maatschappelijke participatie en het managen van risico's op victimisatie bij mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen (i.s.m. AW Geestdrift)

Onderzoekers: Wendy Albers, Msc (promovenda), prof. dr. Jaap van Weeghel (promotor), dr. Diana Roeg (co-promotor), dr. Yolanda Nijssen (co-promotor), prof. dr. Inge Bongers (begeleider)

Looptijd: 2015-2021

In samenwerking met medewerkers van FACT-teams, ervaringsdeskundigen en andere experts is een interventie voor de hulpverlening van het FACT ontwikkeld die erop gericht is om cliënten met ernstige psychiatrische aandoeningen (EPA) te ondersteunen bij het nemen van verantwoorde risico's in hun herstelproces, specifiek bij maatschappelijke participatie. De interventie heeft als doel om de cliënt erkenning te geven voor de victimisatie-ervaringen en inzicht te verschaffen in risicovolle situaties. De ervaringen en inzichten kunnen gebruikt worden om na te gaan hoe de cliënt met risicovolle situaties (anders) om kan gaan, met gebruikmaking van de eigen sterke kanten en hulpbronnen. De interventie bevordert zo binnen de teams de aandacht voor victimisatie en sluit aan bij het rehabilitatiegericht werken met cliënten. Met behulp van een gecontroleerd en gerandomiseerd onderzoek (RCT) wordt de effectiviteit van de interventie onderzocht op het gebied van maatschappelijke participatie, veiligheid, victimisatie, zelfstigma en kwaliteit van leven.

5. Professionele werkplaatsen in Hoger Onderwijs

Onderzoekers: Michel van Duinkerke, MsC (science practitioner, promovendus), prof. dr. Inge Bongers (eerste promotor), prof. dr. Gaby Jacobs (tweede promotor), dr. Miranda Snoeren (co-promotor)

Looptijd: 2017-2022

This study aims to investigate to what extent professional workplaces contribute to sustained change and innovation of business services and which factors inhibit and promote their development from organizational perspective.

6. Serious Game Playtime

Gedurende drie jaar is GGzE (samen met partners uit Nederland, België en Oostenrijk) actief geweest bij de ontwikkeling van een serious game 'Playtime' voor mensen met dementie. Het is een multimodale tablet applicatie met modules voor cognitieve, fysieke en sociale vaardigheden. Inmiddels zijn er onderdelen van Playtime op de markt en wordt onderzoek gedaan of deze modules ingezet kunnen worden als behandelinterventie.

Gekoppeld onderzoek

- **Playtime als innovatieve behandelinterventie voor mensen met dementie**

Onderzoekers: Mitchell Leijten (GGZ VS i.o.) dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor), Linda Wijnen (living lab leader).

Looptijd : januari 2020 – december 2021

7. Ageism in the Use and Design of Digital Technology? The Perception of Older Adults' Future

Onderzoekers: I. Mannheim MA (promovendus), prof. dr. E.J.M. Wouters (promotor), dr. Y. van Zaalen (co-promotor), vacature (co-promotor)

Looptijd: 2019-2022

The main goal of this study is to investigate manifestations of Ageism in the use and design of digital technologies (DT). Ageism shows expressions in literature, as well as in spoken language, humor, media and advertisement. A central manifestation driving much attention are ageist expressions in the work force, legislation and court. However the role of Ageism in the development and use of technology by older adults has not been thoroughly investigated. The use of DT in general and in health care in particular (e.g. Wearables, App's, robots), has the potential of improving older adults' quality of life. Yet DT is still not widely adapted by older adults. Thus it is important to consider the expressions of Ageism among technology designers and professionals who might use them with older adults. More so, it raises the importance of studying Ageism as a possible barrier to adopting the use of DT.

8. Onderzoek Roadmap Online Behandelen

Binnen de Roadmap Online Behandelen wordt beschreven hoe het onderzoek binnen GGzE op het gebied van online behandelen er de komende jaren uit zal zien. Dit onderzoek is vormgegeven aan de hand van het binnen GGzE geformuleerde uitgangspunt 'online waar het kan, face-to-face als het moet'. De onderzoeksvragen zijn in samenspraak met de praktijk geformuleerd:

- Wat is de doelmatigheid (kosten i.r.t. kwaliteit) van (volledig) online behandelen in vergelijking met blended care?
- Hoe verhoudt zich het herstel van cliënten die online behandeling ontvangen ten opzichte van blended care?
- Wat zijn de 'gebruikerservaringen' van cliënten met online behandelen en welke drijfveren spelen daarin een rol?
- Wat zijn de mogelijkheden om het online aanbod van GGzE uit te breiden en om online behandelen vanuit het Online Behandelteam door te laten groeien in de organisatie?

De hieronder beschreven onderzoeken dragen bij aan deze roadmap.

- **Onderzoek naar de eerste resultaten van het online behandelteam als het gaat om procesuitkomsten en cliëntervaringen**

Onderzoekers: n.n.t.b., dr. Joyce Bierbooms (coördinator), Monique van Haaren (opdrachtgever, F&I, Merel van Roozendaal (masterstudent Sociologie)

Looptijd: n.n.t.b.

In dit onderzoek wordt gekeken naar de behandelintensiteit, in termen van directe en indirecte tijd, de doorlooptijd van behandeltrajecten en de ingezette disciplinemix bij online behandeling versus blended care en face-to-face contacten. De data extractie uit de registratiesystemen en de analyse van deze data vindt plaats in samenwerking tussen EBMI en F&I.

- **eHealth in de keten (VIPP Voucher)**

Onderzoekers: n.n.t.b., dr. Joyce Bierbooms (coördinator)

Looptijd: 2020-2022

Dit onderzoek richt zich op de opschaling van online behandelen in de keten (huisarts – GGz) met als doel de wachtlijstproblematiek terug te dringen. Vanuit EBMI wordt een in kind bijdrage geleverd t.b.v. de onderzoeksactiviteiten binnen dit project. Dit onderzoek is gekoppeld aan het overall doel van het project om eHealth te implementeren in de keten en daarmee de wachtlijstproblematiek terug te dringen.

- **Opschaling online behandelen ambulante teams (SET subsidie)**

Onderzoekers: drs. Karin Lorenz (coördinator implementatie/onderzoek), dr. Joyce Bierbooms (coördinator)

Looptijd: 2020-2023

Dit onderzoek richt zich op de opschaling van online behandelen binnen GGzE, door met als startpunt het Online Behandelteam het online behandelen binnen 6 andere teams binnen 3 jaar te implementeren. Ook in dit project wordt vanuit EBMI een in kind bijdrage geleverd voor de te verrichten onderzoeksactiviteiten.

- **Onderzoek naar cliëntervaringen met online behandelen en de factoren die hierin een rol spelen.**

Onderzoekers: Merel van Roozendaal (masterstudent Sociologie), dr. Joyce Bierbooms (supervisor), dr. Ioana Pop (supervisor TiU, Sociologie)

Looptijd: september 2020 – september 2021

In dit onderzoek wordt een systematische review uitgevoerd naar de contextuele factoren die een rol spelen in de keuze die GGz cliënten maken om wel of geen online behandeling te willen ontvangen. Na deze systematische review wordt empirisch onderzoek gedaan waarin uit de literatuur voortkomende aannames worden getoetst, mede in het licht van de veranderende maatschappij als gevolg van de corona pandemie. Merel zal voor de analyse van de empirisch verzamelde data een realistic evaluation method gebruiken.

- **Onderzoek naar de mogelijkheden voor de inzet van serious gaming voor cliënten met complexe psychiatrische problematiek.**

Onderzoekers: Ricardo van Zelst (GGZ VS i.o.), dr. Joyce Bierbooms (supervisor)

Looptijd: januari 2021 – januari 2022

In dit onderzoek wordt door middel van kwalitatief exploratief onderzoek in kaart gebracht welke kansrijke serious gaming mogelijkheden er zijn voor cliënten van een nog nader te bepalen specifieke doelgroep binnen GGzE.

9. Onderzoek naar de mogelijkheden van online behandelen bij Persoonlijkheidsstoornissen

Binnen het Centrum Persoonlijkheidsstoornissen van GGzE is een duidelijke keuze gemaakt om innovatie meer onderdeel te laten uitmaken van het behandelaanbod. Dat betekent dat ook eHealth een nadrukkelijker focus krijgt. eHealth kan daarbij variëren van een online behandelmodule tot het inzetten van VR. Om keuzes rondom innovatie onderbouwd te kunnen doorvoeren is door het management van Centrum Persoonlijkheidsstoornissen aan EMBI de vraag gesteld mee te denken over het aanpalende onderzoek. Een routemap is in de maak. Concreet lopen er al een aantal projecten, die allemaal worden uitgevoerd door mensen vanuit de praktijk en begeleid door de onderzoeksgroep.

- **De mogelijkheden voor de inzet van eHealth applicaties voor cliënten met een persoonlijkheidsstoornis**
Onderzoekers: Lonneke Rengers (GZ psycholoog i.o. klinisch psycholoog), dr. Joyce Bierbooms (supervisor)
Looptijd: 2018-2021
- **Het ontwikkelen en implementeren van een eHealth-module ter ondersteuning van het behandelprogramma mentaliseren bevorderende therapie (MBT) op de afdeling MBT-volwassenen.**
Onderzoekers: Suzan Kuijken (GZ psycholoog i.o. klinisch psycholoog), dr. Joyce Bierbooms (supervisor)
Looptijd: 2019-2022

ONDERZOEKSPROJECTEN 'GEZONDE OMGEVING'

10. Everyday Sounds of Dementia

Onderzoekers: Maarten Houben, MSc (promovendus), prof. dr. ir. Berry Eggen (eerste promotor), prof. dr. Inge Bongers (tweede promotor), dr. ir. Rens Brankaert (co-promotor), dr. ir. Gail Kenning (begeleider), dr. ir. Saskia de Koning (begeleider)

Looptijd: 2018 – 2021

Begin 2018 zijn Technische Universiteit Eindhoven, Tranzo (Tilburg University), Coöperatie Slimmer Leven en Archipel gestart met het driejarig project 'Everyday Sounds of Dementia'. In dit project wordt onderzocht hoe geluid een positieve impact kan hebben op mensen met dementie, door het ontwerpen van concrete toepassingen die vervolgens in een natuurlijke omgeving worden geëvalueerd. Tijdens het ontwerpproces zullen zowel mensen met dementie, als mensen uit hun directe leefomgeving zoals verzorgers en familieleden nauw betrokken worden. Aan de hand hiervan worden richtlijnen opgesteld voor het betrekken van deze stakeholders in (ontwerp)onderzoek. Het project valt onder het Create Health-programma van ZonMW.

11. Dynamic Light and Dementia; The impact of biodynamic lighting on sleep quality, depression, emotional distress and agitation in people with dementia and their caregivers

Onderzoekers: drs. Ellen van Lieshout (science practitioner, promovenda), prof. dr. Inge Bongers (eerste promotor), dr. ing. Liselore Snaphaan (co-promotor), dr. Samantha Bouwmeester (epidemioloog), prof. dr. ir. Yvonne de Kort (tweede promotor)

Looptijd: 2018-2022

Het onderzoek vindt plaats in het kader van een promotietraject samen met Tranzo, Universiteit Tilburg en bouwt voort op de Innovate Dementia studie 'Kan dynamisch licht de nachtrust en het algemeen functioneren verbeteren van mensen met dementie in een klinische setting?' Biodynamisch licht is licht dat de normale dagcurve volgt in intensiteit, kleur en spectrum. Hiermee kan het circadiane ritme beïnvloed worden. Dit ritme is vaak verstoord bij mensen met dementie, met nachtelijke onrust en dwalen tot gevolg. Tevens intensiveren neuro-psychiatrische symptomen in de nacht. Dit is zeer belastend voor de mantelzorgers en kan leiden tot versnelde uithuisplaatsing. In deze vervolgstudie betrekken we 40 mensen met dementie die thuis wonen samen met hun partner of mantelzorger. We onderzoeken of biodynamisch licht in de thuissituatie effect heeft op het slaappatroon, de angst, stemming en emotionele onrust van de mensen met dementie. Daarnaast willen we graag weten of de mantelzorger minder spanning ervaart.

Tijdens het promotietraject zullen de volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Verbeterd de blootstelling aan biodynamisch licht de slaapkwaliteit van mensen met dementie in de thuissituatie?
- Verbeterd de blootstelling aan biodynamisch licht de symptomen van depressie, emotionele onrust en agitatie bij mensen met dementia in de thuissituatie?
- Verbeterd de blootstelling aan biodynamisch licht de ervaren emotionele druk door mantelzorgers?

Gekoppeld onderzoek

- **De invloed van dynamisch licht op de dagelijkse activiteiten motorische onrust bij mensen met dementie in een thuissituatie?**

Onderzoekers: Noortje van Aarden (GZ psycholoog i.o. klinisch neuropsycholoog), dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor)

Looptijd: januari 2017-januari 2021

- **Verlichting van motorische agitatie**

Onderzoekers: Maurice Martens (GGZ VS i.o.), Esther Hoogenhout (manager Nestor), dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor)

Looptijd: januari 2020-december 2021

12. IMPACT programma 'Science with a Soul'

In het kader van het Tilburg University IMPACT programma is er betrokkenheid bij:

Het PACT Tilburg University-gemeente Tilburg

Binnen het thema 'Weerbare en Gezonde Stad' van de samenwerking Topuniversiteit en Topstad wordt mede vorm gegeven aan de PACT-aanpak. Onder de noemer People Acting in Community Together (PACT) werken wijkbewoners, gemeente en sociale partners (scholen, huisartsen, jeugdzorg, UWV, woningbouwcoöperaties, etc.) in drie Tilburgse achterstandswijken samen om een positieve trendbreuk te realiseren op de levensgebieden die er voor de inwoners toe doen. Er wordt mee gedacht met het proces en de inhoud van de PACT-aanpak om te komen tot onderzoek dat ondersteunend is aan de benodigde duurzame innovatie in de PACT wijken. Hiermee wordt voortgebouwd op de samenwerking binnen AgendaSociaal013, Transformeren op z'n Tilburgs. Een geheel andere manier van vormgeven van het gemeentelijk beleid op het sociaal domein.

Actieonderzoek Landpark Assisië Biezenmortel

Onderzoekers: Frank van Gool, MSc, Trifier, dr. Lena van Gastel (begeleider), prof. dr. Inge Bongers (begeleider) i.s.m. Universiteit van Humanistiek

Looptijd: 2021

Sinds de veranderingen in de wetgeving in het sociale domein in 2015, staat het Landpark, onderdeel van VG organisatie Prisma, voor de vraag wat goede zorg is in onze hedendaagse samenleving. De vraag is nu hoe die verschillende actoren een vitale, democratische gemeenschap kunnen vormen. Een democratische gemeenschap waar gezamenlijk gezocht wordt naar nieuwe en duurzame vormen van zorg en samenleven en waarbij de bewoners van Landpark Assisië zelf hun leefomgeving mee kunnen vormen. Op Landpark Assisië staan de bewoners centraal. Naast hen zijn andere grote en kleine actoren betrokken die het samenleven mede mogelijk maken. Het actie onderzoek in zijn geheel onderzoekt de ervaringen van zowel bewoners als andere actoren op het Landpark. Voor de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag 'Hoe krijgt 'democratisch samenleven' op Landpark Assisië vorm volgens bewoners en andere actoren, en welke bestuursvorm past daarbij?', worden twee deelstudies uitgevoerd die nauw op elkaar aansluiten. Ervaringen van bewoners staan centraal in de deelstudie die de Universiteit voor Humanistiek voor haar rekening neemt. Ervaringen van andere actoren, in het bijzonder met "governance" worden in de deelstudie van Tranzo inzichtelijk gemaakt.

ForwArt: Moving forward with the power of art: from a place to hide to a place of pride'

Onderzoekers: dr. Astrid Huygen, prof. dr. Inge Bongers (begeleider)

Looptijd: februari 2021- juni 2023

Binnen het project ForwArt wordt cultuur ingezet als middel voor sociale transformatie. Het project creëert een cultureel ecosysteem in Tilburg-Noord (etnisch gemengd, kansarm gebied) om de jeugd te helpen hun eigen, intrinsieke cultuur te uiten, nieuwe rolmodellen te ontwikkelen en zo ervaren welzijn te verhogen. ForwArt biedt risicojongeren bredere perspectieven, positieve rolmodellen en alternatieve wegen dan de wegen die naar criminaliteit leiden. Het project wil onderzoeken, ontdekken, betrekken, ontwikkelen, ondersteunen en exposeren van talent zodat de status van de jongeren uit Tilburg-Noord verschuift van verschoppelingen naar rolmodellen. Bovendien maakt het project gebruik van de kracht van de kunst om de openbare diensten in het gebied te ondersteunen: kunstbetrokkenheid helpt systeemspelers, woningbouwverenigingen, schuldhulpverlening, jeugdwerkers, politie, inburgeringsscholen om de manier waarop hun diensten aan de jeugd worden aangeboden te veranderen en de empathiekloof te helpen begraven tussen twee totaal verschillende werelden. Tranzo neemt binnen het project de reflexieve monitoring en evaluatie op zich.

ForwArt is een gezamenlijk project met 11 partners: gemeente Tilburg, Corpa Maquina, Zuid Hollands toneel, Fashionclash, Contour de Twern, Onderwijsgroep Tilburg, Omroep Tilburg, politie, WonenBreburtu/e, Bouwfonds en Tranzo. Het project wordt gefinancierd door een Europese stimulerings subsidie 'Urban Innovative Action', thema 'Culture en Cultural Heritage', gericht op de ondersteuning en ontwikkeling van bewoners in kwetsbare wijken.

13. GELIJK: Het kompas van gezonde slimme wijken: een framework voor de ontwikkeling van een nieuwe, gezonde en inclusieve wijk

Onderzoekers: dr. Els de Maeijer, Leonie van Buuren, PHeng, prof. dr. Inge Bongers (supervisor), prof.dr.ir. Masi Mohammadi (supervisor)

Looptijd: september 2018-september 2022

Binnen het project GELIJK staat centraal het ontwikkelen van (ontwerp)strategieën op het gebied van ruimtelijke ordening voor een nieuwe buurt en het reflexief monitoren van integrale samenwerking (beleid, participatie en het verbinden van sectoren) om zo een inclusieve buurt te creëren die bijdraagt aan sociale cohesie en gezondheid. Als casus staat een nieuw woonzorg complex voor ouderen in de Malvalaan te Waalre centraal.

Vanuit stedenbouwkundig perspectief ligt de nadruk op het verder verkennen van de behoeften van stakeholders in een slimme gebouwde omgeving en het vertalen van deze behoeften naar (ontwerp)principes en concepten.

Gedurende de gehele looptijd van het project wordt specifiek aandacht besteed aan de wijze waarop de integrale samenwerking tussen de betrokken stakeholders kan worden verbeterd.

Het onderzoek levert een Kompas op voor de inrichting van de ruimtelijke omgeving met enerzijds stedenbouwkundige ontwerp- en realisatie richtlijnen en anderzijds handvatten voor integrale samenwerking voor betrokken stakeholders. Het onderzoek maakt deel uit van een gezamenlijk onderzoeksproject met TU/e, departement of Build Environment waarin tevens Gemeente Helmond en GGD Brabant-Zuidoost, Zorginstelling October en Woningbouw cooperatie WoonInc participeren. Het project wordt mogelijk gemaakt door een ZonMw subsidie, Preventie programma 5, subsidie call 'Maak ruimte voor gezondheid; kennis bundeling voor een omgevingsgerichte aanpak'.

14. Licht- en leefstijlcentrum

Betrokkenen: Lisette Rops (psychiater), Wanda Kruijt (Innovatiescout), Irene Helderma (Innovatiemanager Zorg & ICT), prof. dr. ir. Yvonne de Kort (Faculteit Industrial Engineering & Innovation Sciences (Human Technology Interaction)), prof. dr. Inge Bongers (Onderzoeksprogrammaleider Evidence Based Management van Innovatie).

Het concept Licht- en leefstijlcentrum (Lichtcafé) biedt patiënten met een unipolaire of bipolaire depressie (zowel seizoensgebonden als niet-seizoensgebonden), behandeling met lichttherapie, gecombineerd met psycho-educatie door deskundigen, het volgen van online modules over een gezonde leefstijl, voedingsadviezen, het belang van een goede dag-structuur en beter slapen. Daarnaast is het mogelijk om deel te nemen aan een wandelgroep. De duur van de behandeling is 5 werkdagen achterelkaar, 30 minuten per dag. Bij onvoldoende resultaat kan de behandeling worden verlengd met maximaal 2 keer 5 extra sessies.

Gekoppeld onderzoek:

Licht- en leefstijlcentrum: ervaringen van cliënten

Onderzoekers: Kim van de Laar (GGZ VS i.o.), Lisette Rops (psychiater), dr. ing. Liselore Snaaphaan (supervisor)

Looptijd: januari 2020-december 2021

ONDERZOEKSPROJECTEN 'GEPERSONALISEERDE MENTALE GEZONDHEID'

15. eHealth interventies effectiever aanbieden met big data

Onderzoekers: drs. Ylva Hendriks (promovenda), prof. dr. Inge Bongers (eerste promotor), prof. dr. Maurits Kaptein (tweede promotor), dr. Sebastiaan Peek (co-promotor)

Looptijd: 2017-2022

Vanuit het oogpunt van klinisch effectiviteit kan het wenselijk zijn dat een individu een eHealth interventie gebruikt, maar dat wil nog niet zeggen dat die interventie gewenst is volgens dat individu (Smart 2006). Mensen die eHealth gaan gebruiken, maar ook mensen die dit niet doen, produceren zelf – gewild of ongewild – grote hoeveelheden gestructureerde en ongestructureerde data. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan data over zoekgedrag op Internet, social media gebruik, mobiliteit en zorggebruik (Khoury and Loannidis 2014). Deze data bevatten mogelijk aanwijzingen over waarom en wanneer mensen starten met het gebruik van eHealth interventies, en over kritieke momenten in het acceptatieproces. Dit alles heeft ons ertoe bewogen om de volgende onderzoeksvraag te formuleren: Hoe kan big data ingezet worden om het aanbieden van eHealth interventies aan individuen zo te optimaliseren dat de kans groter is dat de interventie wordt geaccepteerd en gebruikt, daarmee leidend tot gezondheidswinst?

16. Innovaties in de ouderenpsychiatrie; Onderzoeksprogramma Innovate Dementia

Hoofdonderzoekers: dr. ing. Liselore Snaphaan, prof. dr. Inge Bongers

Looptijd: 2013-ongoing

Innovate Dementia gestart als InterReg programma en in NL getrokken door GGzE, TU/e, Brainport Development NV, gemeente Eindhoven) en uitgegroeid tot programma met ook partners als ZorgNetwerk Midden Brabant, Tilburg Universiteit, Tranzo, GGzE, Fontys paramedische zorg. Zij maken zich allen hard om mensen met dementie te ondersteunen bij het prettig thuiswonen en bij het participeren in de maatschappij. Hierbij gaan zij complexe samenwerkingen aan met verschillende stakeholders zoals zorginstellingen, bedrijven, overheidsinstellingen om de dementiezorg te veranderen. Mensen die leven met dementie zijn een belangrijke partner bij de ontwikkeling en implementatie van technologische innovaties maar spelen ook een belangrijke rol bij sociale innovatienetwerken. Vanuit Innovate Dementia worden verschillende onderzoeken gedaan waarbij het aansluiten op de behoeften van mensen die leven met dementie centraal staat.

17. Dementia Dynamics in Design

Onderzoekers: dr. Sebastiaan Peek (postdoc), Mirthe Toolen (promovenda), dr. Rens Brankaert (co-promotor), prof. dr. Katrien Luijkx (begeleider), prof. dr. Inge Bongers (begeleider), dr. ing. Liselore Snaphaan (begeleider), Benedetta Malagoni (teamlid)

Looptijd: januari 2018- januari 2021

Begin 2018 is het driejarig project Dementia Dynamics in Design gestart. Het project valt onder het Create Health-programma van ZonMW, wat zich richt op het bijdragen aan maatschappelijke uitdagingen rondom gezond en actief ouder worden. Het project is een samenwerking tussen wetenschappelijk centrum Tranzo (Tilburg University), Technische Universiteit Eindhoven, zorginstelling GGzE en netwerkorganisatie Slimmer Leven 2020.

Het project heeft als doel: "Begrijpen wat thuiswonende ouderen met beginnende dementie meemaken op sociaal gebied en hen betrekken bij het ontwerpen van nieuwe technologische oplossingen gericht op hun sociale uitdagingen."

Uiteindelijk hopen de partners zowel een bijdrage te leveren aan de sociale gezondheid van thuiswonende ouderen met beginnende dementie als een wetenschappelijke bijdrage.

18. Welke patiëntfactoren beïnvloeden de belastbaarheid van de mantelzorger gedurende het dementieproces

Onderzoekers: drs. Robin van den Kieboom (science practitioner, promovendus), prof. dr. Inge Bongers (promotor), dr. ing. Liselore Snaphaan (eerste co-promotor), dr. Ruth Mark (tweede co-promotor)

Looptijd: 2016-2022

In de huidige participatiemaatschappij wordt een steeds groter beroep gedaan op de mantelzorger in de zorg voor mensen met dementie. Er komt gelukkig steeds meer aandacht voor die centrale persoon of personen die de rol van mantelzorger op zich heeft of hebben genomen. Uit onderzoek blijkt dat mantelzorgers vaak zelf kampen met psychische problemen, doordat er (te) veel van de mantelzorger wordt gevraagd en verwacht. Met dit huidige onderzoek wordt er een bijdrage geleverd aan het identificeren van mogelijke risicofactoren gedurende een dementieproces op overbelasting van de mantelzorger. Het uiteindelijke doel is om een voorspelling te kunnen doen bij mantelzorgers

die at risk zijn voor overbelasting. Dit zal leiden tot handvatten voor de professional in de dagelijkse praktijk, zodat er in de zorg voor mensen met dementie niet aan de mantelzorger voorbij wordt gegaan. Dit promotie onderzoek sluit aan bij de reeds vier jaar lopende onderzoekslijn binnen GGzE "Innovate Dementia" en is een samenwerking tussen GGzE, Tranzo en het departement Cognitive Neuropsychology van de Universiteit Tilburg

Gekoppeld onderzoek:

- **Het doorleefplan "Doorleven met dementie"**

Onderzoekers: Dimphy Jansen (GGZ VS i.o.), Liselore Snaphaan (supervisor), Guus Munten (docent/ onderzoeker), Paul Dautzenberg (Geriatr Jeroen Bosch Ziekenhuis), Lian Vos (Saar aan huis).

Looptijd: januari 2020- januari 2021

19. Virtual Reality bij ouderen met neurocognitieve stoornissen

Door een toenemende vraag naar zorg en ondersteuning wordt door de Rijksoverheid geïnvesteerd in het stimuleren van eHealth in de gezondheidszorg (Ministerie van Algemene Zaken, 2019). In de kamerbrief 'Van systemen naar mensen' schrijven Schippers en Van Rijn (2013) dat eHealth de zorg toegankelijk en betaalbaar houdt. Een nieuwe eHealth toepassing in de behandeling van ouderen met psychiatrische aandoeningen is Virtual Reality (VR). VR is een simulatie van real-life situaties die zich afspelen in een computer-gegenereerde omgeving (Serrano, Botella, Baños, & Alcañiz, 2013). Welke VR toepassingen kunnen ouderen met psychiatrische aandoeningen ondersteunen.

20. Insomnie bij ouderen met psychiatrische klachten

Insomnie, oftewel chronische slapeloosheid, komt bij ouderen veel voor. De prevalentie van insomnie bij ouderen wordt geschat op zo'n 40% en heeft gevolgen voor de kwaliteit van leven. Aan de basis van slaapstoornissen bij ouderen ligt veelal een psychiatrische aandoening. Nestor, onderdeel van de Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven (GGzE) biedt ambulante behandeling aan ouderen (>65 jaar) met uiteenlopende psychische problemen. Slaapproblemen is een veel voorkomende klacht bij ouderen met een angst- en/of stemmingsstoornis binnen Nestor. Zij heeft de ambitie om screening en diagnostiek toe te passen op insomnie bij ouderen met angst- en/of stemmingsstoornissen. Enerzijds om vast te stellen hoe vaak dit voorkomt bij hun cliënten en vervolgens een meer gerichte behandeling er op uit te zetten.

Gekoppeld onderzoek

- **Inzet van meetinstrumenten om insomnie te screenen en vast te stellen bij ouderen met angst- en/of stemmingsstoornissen.**

Onderzoekers: Penny Tromp (GGZ VS i.o.), dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor), dr. Esther Hoogenhout (Klinisch psycholoog/ inhoudelijk manager Nestor), Ellen Jacobs (bestuurlijk manager Nestor)

Looptijd: 2020-2022

- **Digitale cognitieve gedragstherapie insomnie, een effectieve behandeling bij ouderen met psychiatrische aandoeningen?**

Onderzoekers: Angelique Verbunt (GGZ VS i.o.), dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor), dr. Esther Hoogenhout (Klinisch psycholoog/ inhoudelijk manager Nestor), Ellen Jacobs (bestuurlijk manager Nestor)

Looptijd: 2020-2022

21. Waarde gedreven eHealth

Onderzoekers: dr. I.A.M. Braspenning (onderzoeker), dr. K. Cranen (onderzoeker), prof. dr. E.J.M. Wouters (supervisor), dr. ing. L.J.A.E. Snaphaan (supervisor)

Looptijd: mei 2019-2020; 2021 : publicatie

In toenemende mate wordt een beroep gedaan op mantelzorgers bij de verzorging en verpleging van kwetsbare ouderen. Technologische hulpmiddelen kunnen mantelzorgers ondersteunen en ontlasten bij het organiseren van deze zorg. Eén van deze technologische hulpmiddelen is leefstijlmonitoring, waarbij bewegingssensoren op gangbare plekken in een woning worden geplaatst zoals de woonkamer, keuken, toilet en slaapkamer. Hiermee worden de bewegingsactiviteiten van een bewoner gevolgd. Via een website en/of een smartphone-applicatie zien mantelzorgers en zorgprofessionals de gegevens in. Bij grote veranderingen in de bewegingsactiviteit wordt een mogelijke crisissituatie vroegtijdig gesignaleerd. Hieronder valt een toename in het toiletgebruik, onrust gedurende de nacht of vermindering van de slaapkameruren. Mantelzorgers of zorgverleners kunnen op basis hiervan een helpende hand bieden of een gesprek aangaan. Daarnaast kan leefstijlmonitoring hen via een melding waarschuwen wanneer voor langere tijd geen beweging wordt gedetecteerd of wanneer de bewoner 's nachts de deur uitgaat.

Ondanks het feit dat de inzet van technologie kan bijdragen aan efficiëntere zorg, blijft opschaling vaak uit. Het project 'Waardegedreven eHealth' heeft als doel om inzicht te geven in de factoren die kunnen bijdragen aan de implementatie van leefstijlmonitoring. Het project wordt gefinancierd door ZonMw en is een samenwerkingsverband tussen Vilans, Erasmus Universiteit, CZ, Gemeente Breda en Universiteit Tilburg (Tranzo, SBS). Onderzocht wordt hoe leefstijlmonitoring effect heeft op de kwaliteit van zorg, de kosten en in welke mate de technologie geaccepteerd wordt door de gebruiker. De focus van ons onderzoek ligt op de rol van de zorgprofessional en de mantelzorger. Hoe beleven zorgprofessionals en mantelzorgers leefstijl monitoring en wat is hun rol bij het toegankelijk maken van deze technologie voor alleenwonende ouderen en hun mantelzorger(s)?

22. eHealth implementatie onderzoek: serious gaming bij chronische lage rugpijn

Onderzoekers: M.A.P. Vugts (postdoc), prof. dr. I.M.B. Bongers (supervisor), A. Zedlitz (supervisor)

Looptijd: 2018-2021

In het project zal vanuit een realistische benadering onderzoek worden gedaan naar implementatie en opschaling van eHealth. Hierbij wordt een recent gevalideerd Serious gaming concept als casus gebruikt dat op grotere schaal geïmplementeerd zou kunnen worden. Dit Serious gaming concept richt zich op het vergroten van betrokkenheid bij het oefenen van mentale vaardigheden van zelfbewustzijn die helpen om gevolgen van chronische pijn condities te verminderen. Eerder werd aangetoond dat Serious gaming met dit uitgangspunt kan bijdragen aan vermindering van ervaren fysieke en emotionele hinder bij patiënten met complexe chronische pijn problematiek, ondanks de minieme hoeveelheid extra tijd die ondersteuning hierbij tijdens een multidisciplinair revalidatieprogramma van deskundige zorgverleners vroeg.

In het nieuwe project hervatten we de ontwikkeling van een realistische 'programmatheorie', over hoe, waarom, voor wie en onder welke omstandigheden dit serious gaming concept effectief en ook kosteneffectief is. Dit doel is uitgesplitst in twee gerelateerde onderdelen: (1) een 'bèta' deel waarin gekeken wordt naar technische voorwaarden voor opschaling m.b.t. toepassing van data-science en het ontwerpen van software en mens-computer interacties en (2) een 'gamma' deel waarin sociale processen centraal staan tussen stakeholders zoals patiënten, zorgverleners, zorgaanbieders, kennisinstellingen, verzekeraars, autoriteiten, etc.

Concrete opbrengsten van het project hebben niet alleen betrekking op output van onderzoek. Parallel aan het voorgestelde onderzoek wordt aandacht besteed aan een praktische bijdrage aan opschaling door op een vernieuwende wijze inzichten te delen en een vervolg te initiëren met een relevante groep van mogelijke betrokken patiënten, onderzoekers, zorginstellingen (die Serious gaming willen adopteren), verzekeraars, etc. Ook zal geleerd worden wat de steeds populairder wordende realistische evaluatiebenadering te bieden heeft voor een interdisciplinaire onderzoekslijn over technologische en sociale innovatie in de zorg.

23. eHealth Junior

Onderzoekers: vacatures (promovendi), prof. dr. E. Wouters (promotor), prof. dr. Inge Bongers (promotor)

Looptijd: 2021-2029

Spelen is van groot belang voor een gezonde ontwikkeling. Het laat kinderen en jongeren experimenteren met gedrag en geeft ze de mogelijkheid om alternatieve omstandigheden en gevolgen na te bootsen. Dit bevordert de ontwikkeling van o.a. hun emotionele capaciteiten, creativiteit en probleemoplossend vermogen. Uit onderzoek weten we dat een tekort aan spel bij chronisch zieke kinderen en jongeren een negatieve impact kan hebben op sociale, cognitieve en emotionele ontwikkeling. Omgekeerd kan het bevorderen van speelmomenten bijdragen aan voorkomen of verlichten van de gevolgen van ziekte op de lange termijn. Met EHealth Junior willen we dit spelgedrag bevorderen door apps toegankelijk te maken voor kinderen en jongeren met een chronische ziekte. Daarbij is het van groot belang dat de apps specifiek bijdragen aan veerkracht en zelfinzicht, om kwetsbare kinderen en jongeren zo nog beter te ondersteunen.

Om een app voor alle kinderen met een chronische aandoening beschikbaar te maken is meer nodig dan het ontwikkelen ervan alleen. Tranzo is samen met Fontys verantwoordelijk voor een van de drie onderzoeksclusters die focus heeft op de implementatie van de apps. En daarbij specifiek aandacht voor de directe gebruikers (kinderen en hun ouders) én de zorgprofessionals, naast alle ethische, juridische en financiële factoren die een rol spelen. Hiermee willen we een maximale maatschappelijke impact bereiken.

24. STIFF (STrengthening the Intrinsic Foot Flexor muscles): the role of intrinsic foot muscles in the gait and balance of older adults

Onderzoekers: L. Willemse, (promovendus, joint doctorate KU Leuven), prof. dr. E. Wouters (eerste promotor), prof. dr. B. Vanwanseele (tweede promotor), dr. M. Pisters (co-promotor)

Looptijd: 2019 - 2023

Vallen is een veel voorkomend probleem bij ouderen met grote maatschappelijke impact. Intrinsieke voetspieren spelen naar verwachting een belangrijke rol bij balans en het looppatroon bij ouderen, wat gerelateerd is aan de kans op vallen. Ouderen, waarbij de kracht van de intrinsieke voetspieren afgenomen is, hebben mogelijk baat bij een oefenprogramma met biofeedback om de intrinsieke voetspieren te versterken. Het doel van dit onderzoeksproject is om, door een beter inzicht in de rol van de intrinsieke voetspieren bij balans en het looppatroon bij ouderen, tot betere valpreventie te komen voor deze doelgroep.

25. Onderzoek in het kader van eindreferaat opleiding tot psychiater

- **Cultuur integreren in de psychiatrie**

Onderzoekers: Kimberley Rakijo (arts i.o. tot psychiater), prof. dr. Inge Bongers (supervisor)

Doorlooptijd: maart 2020 – maart 2021

- **Spiritualiteit integreren in de psychiatrie**

Onderzoekers: Nathalie Heemskerk (arts i.o. tot psychiater), prof. dr. Inge Bongers (supervisor)

Doorlooptijd: maart 2020 – maart 2021

26. Ervaringen met de Hulpkaart

Binnen verschillende geestelijke gezondheidszorginstellingen in Nederland wordt momenteel de Hulpkaart geïmplementeerd. De Hulpkaart is een herstelgericht product in de vorm van een handzaam kaartje dat iemand altijd bij zich kan dragen. Hierin staat beschreven wat omstanders of hulpverleners kunnen betekenen voor iemand die de regie over de situatie kwijtraakt en zelf geen woorden kan geven aan de behoefte die er op dat moment is.

- **De bevorderende en belemmerende factoren bij het in gebruik nemen van de Hulpkaart.**

Dit onderzoek heeft als doel het verkrijgen van kennis over en inzicht in bepalende factoren bij de ingebruikname van de Hulpkaart om succesfactoren en verbeterpunten te beschrijven die ertoe bijdragen dat een grotere groep cliënten de Hulpkaart gaat gebruiken.

Onderzoekers: Toon Mennen (GGZ VS i.o.), drs. Karin Lorenz (supervisor)

Looptijd: 2019-2021

